

GONDOLATOK A TANÁRI HIVATÁSRÓL

Löwy Maya: *Becszengetés után*

■ Hol vagytok, régi tanárok? – dúdolgatom magamban, a slágerszöveg fazonját a helyszínhez, a folyosó hosszában felsorakozó tablókhoz igazítva. A kérdés persze költői: mindenki tudja, hogy hajdani iskolamestereink hol vannak, hol is nyugosznak már. Nem is a fizikai valóságukra kérdeznék rá a dalban, sokkal inkább az eltűnt idővel elenyészett tanári státusról, hivatástudatról, ennek az elismertségről, megbecsüléséről töprengenék.

Becszengetés után vagyunk, üres és lényegében csendes a hosszú, boltozatos folyosó, az osztálytermekből ki-kiszűrődő tompa zajok sem zavarhatnák.

Becszengetés után, ezt a címet viseli az a könyvecske is, ami miatt ide, a helyszínre jöttem, alcímével többet is elárulva a tartalmáról: tanárok és diákok képtára az időben. A borítón is érettségi tábló részlete, az emlékeit közreadó szerző, Löwy Maya valamelyik osztályáról, mellette a kisebb haranggal is felérő iskola-csengő.

Nem is magából a könyvből, hanem az *Erdélyi magyar ki kicsoda* szócikkéből tudom, hogy Löwy Maya angol-francia szakos tanári pályafutása 1951-ben kezdődött és 1988-ban ért véget. Ha pályája első, ötéves „tervszerültlenségét”, helykereséseit leszámítjuk, irigylésre méltó, hogy mindvégig egyetlen munkahelyen, a kolozsvári, jelenlegi Báthory István Líceumban adatott meg tanítania. Ha pedig a pályakezdését négy évvel korábban, a nyugdíjazását pedig egy évvel későbbre tesszük, megkapjuk a romániai egy pártrendszer születésének és lecsengésének az évszámait...

És akkor, kérdezhetné bárki, tanári, értelmiségi státusról, elismertségről, megbecsülésről beszélni, éppen a proletárdiktatúra évtizedeiben, ugyan kérem, vajon nem enyhe túlzás? Amikor a hatalmat (elméletben...) gyakorlati munkásosztály és szövetségese, a dolgozó parasztság mellett az értelmiséget másodosztályú réteggé fokozták le, de még a réteget

is kettőbe rétegesítették? Ott voltak, lecsengőben és pályaszélre szorítva a „tőkéseket-földesurakat kiszolgáló” régi-ek, de nyomultak már őket felváltani az „egészségesebb” származású és rendszerhűbb új értelmiségiek. Munkás szülőlként paraszt gyermekei, élcelődött a korabeli humor, tisztelet persze a rengeteg kivételnek.

Nos, ideje pontosítanunk: igenis, mindezek ellenére is értelmiségi státusról, elismertségről, megbecsülésről volt szó. Persze akkor sem az éppen regnáló hatalom részéről, hanem az alkalmazkodó-túlélő-ellenálló társadalom hagyományörző értékrendjének köszönhetően. Mert a hatalom kegyeiből kieshettek ugyan, de azért a szülő és a diák akkor még felnézett, továbbra is felnézett a tanárra, tartását és tudását értékelte. Példakép is lett a legtöbbjükből, követendő minta. A tanári pálya hanyatlása, presztízsvesztése csak jóval később következett be. Amikor a társadalom értékrendje radikálisan megváltozott. A tudás le-, a pénz meg felértékelődött, a tanári szoba pedig egyre inkább elnöiesedett.

Nem lehetett könnyű a Löwy Mayáék nemzedékének a szélfúvás ellenében, defenzívában is megtartani azt a startból örökölt pluszt, amit jómódú középosztályhoz tartozó családjukból a polgári értelmiség magatartásmintájaként magukkal hoztak. Abban, hogy ez sikerült, valamelyest a kedvező mikroklíma is segíthetett. A belvárosi iskola makacsul kitartó hagyományai, a gyermekgyógyászként városszerte népszerű férj, esetenként a megértő kollégák, igazgatók. De a döntő mégiscsak az elkötelezettség volt nem az akkoriban divatos koreszmék felé, ahogy ezt egyébként elvárták volna, hanem a hivatásnak tekintett pálya iránt. Nem a saját imidzset kell fényezni szüntelenül, hanem a mindennapi munkát csendben elvégezni. Nyelvtanítás heti hat napon át, füzetek, dolgozatok javítása, osztályfőnökség, családlátogatások,

kukoricaszedés és üzemi gyakorlat, szín-
darabpróbák és kirándulások, mert „vala-
mi örömet is kell szerezni a gyermekek-
nek”. Fejtágitók az elején, Megéneklünk,
Románia a pálya vége felé.

Azt szokták mondani, a jó pap holtig
tanul, a jó tanár meg a saját diákjaitól. „A
katedréről nem is lehet mindent meglát-
ni” – vágta egyszer oda az oszinak egy
őszintébb kislány, s a nyelvelés a címzett-
nél nem ment sértésszámba, sőt megfo-
gadni való figyelmeztetés volt. Valóban le
kell lépni a katedréről, a padokhoz kell
inkább közeledni.

„Az iskolába jövet kerüljék el a piacot
és a bevásárlóközpontot. A diák könyvet,
füzetet, folyóiratot lásson a tanára kezé-
ben, nem pedig a táskájából kikandikáló
tejesüveget, krumplit, murkot, hagyma-
szárat” – ezek már az egyik igazgatójának
a szavai voltak, amelyek a kollégák szá-
mára többet jelentettek egy ajánlásnál.
Adjanak a munkájukra, de adjanak önma-
gukra is. Aki pedig a diákjait partnerei-
nek is tekinti, felismert gondjaikat első-
ként igyekszik orvosolni, annak nem kell
érettségi találkozókra várnia, hogy újra

együtt lehessen velük. Jönnek a vendiá-
kok maguktól is, írnak, visszajeleznek itt-
honról vagy a nagyvilág távoli sarkaiból.

Írásunk elején a hagyományos tanár-
típus megpróbáltatásairól szoltunk. Az
igazsághoz hozzátartozik, hogy beillesz-
kedési gondjai első generációsoknak is
bőven voltak. Igaz, alapjaiban mások,
mint a tablókról megidézett régi tanárok
többségének. Aki státust váltva értelmisé-
givé emelkedik, annak elkerülhetetlen
feszültsége támad régi környezetével, de
az újba is nehezen illeszti be magát.
Löwy Maya tanártársai egész sorát felvo-
nultató emlékirataiból úgy tűnik, hogy
ezeket a különbségeket a szakmai szoli-
daritásnak, a kollegiális segítőkészség-
nek, a tapintatos emberi figyelmességnek
sikerült áthidalnia. Hogy ez mindig és
valóban így történt-e, kurkászni-firtatni
nem kell, és sehová sem vezet. Az emlé-
kek természete az, hogy idővel kissé meg-
szépülnek. Emlékezni pedig – Löwy Maya
is ezt hagyja ránk, tanácsát nyugodtan
meggogadhatjuk – csak a szépre és a jóra
érdemes igazából.

Krajnik-Nagy Károly

